

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

گنج دانش

دانشنامه مدرسه - جهان جغرافیا

دکتر بابک اعتمادی

Treasury of Knowledge

School Encyclopedia - World of Geography

Bobak Etemadi

۱۵۵۸۴۲۶

Treasury of Knowledge

www.pakhshepayam.ir

گنج دانش

School Encyclopedia – World of Geography

دانشنامه مدرسه – جهان جغرافیا

Author : Bobak Etemadi

Editor | Mahsa Etemadi

This work is first published in Tehran, Iran in 2016 by Payam E Ketab Publication
No.4, Apt# 5, Mehdizadeh Alley, South Kargar St., Enghelab Sq.
Tel: +98(0)2166568060, +98(0)2166568050 Postal Code: 1313954587

Bobak Etemadi asserts his moral right to be identified as the author of this work.

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording or otherwise, without the prior written permission of the author.
Printed and bound in Tehran, Iran

- We welcome your comments and suggestions about this work. Please write to us at: info@pakhshepayam.ir
- See other works of this author at the back of the book
- If you would like to order any of our hardcover Collector's Edition books, you may order online at: www.pakhshepayam.ir

• ISBN: 978-600-7650-29-5

• Price: 350000 IRR

نویسنده : بابک اعتمادی

ویراستار
طراحان گرافیک
مهدی فیروزخانی، راضیه تاجی زادگان، یاشار لطیف پور،
مرضیه تاجی زادگان، سید مهدی نوایی قوام آبادی
خداداد رضوانی، جاوید محسن زاده، احمدرضا بهمنی
هرمز کاکازاده، منوچهر امینی، زهرا هوشیار، احسان آیینیه
امید محمدزاده، اشک حیدر، علیرضا بهمنی اصل
یوسف بابایی درویش
مهدی فیروزخانی
عزت الله سام آرام
علی غفاری، عشرت گل بازی، دلاوس، ماکر
بهار ۱۳۹۵
۲۵۰۰ جلد
چهار گل
طرح نقیص
راد
۳۵۰۰۰ تومان
انتشارات پیام کتاب
میدان انقلاب، خ کارگر جنوبی، کوچه مهدی زاده، پلاک ۴ واحد ۵
کدپستی: ۱۳۱۳۹۵۴۵۸۷ / تلفن: ۶۶۵۶۸۰۶۰ - ۶۶۵۶۸۰۵۰
شابک ۹۷۸-۶۰۰-۷۶۵۰-۲۹-۵

این اثر، مشمول قانون حمایت حقوق مولفان و مصنفان و هنرمندان مصوب ۱۳۴۸ است.
تکثیر تمام و یا قسمتی از این اثر به هر شکل ممنوع می باشد و پیگرد قانونی دارد.

CIP (Cataloging in Publication)

National Library and Archives of I.R Iran

سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران

فیا (فهرست نویسی پیش از انتشار)

سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران

Main Entry	: Etemadi, Bobak, ۱۳۲۲-
Title Proper and Creator	: School Encyclopedia – World of Geography/ Writer: Bobak Etemadi, Editor: Mahsa Etemadi.
Published	: Tehran: Payam E Ketab Pub, 2016.
Physical Description	: 184 P.: Illustrated (in color); 22×29 cm.
Monographic Series	: Treasury of Knowledge
ISBN	: 978-600-7650-29-5
Cataloging Source	: FIPA (:National Library of Iran's CIP)
Note	: Includes bibliographical references.
Subject	: Geography – Children's and young adult literature
Subject	: General knowledge – Children's and young adult literature
Subject	: Encyclopedias and dictionaries for children and young adults
Added Entry	: Etemadi, Mahsa, 1978- --Editor
Library of Congress Classification (LCC)	: G133/.6-2 1395
Dewey Decimal Classification (DDC)	: 910/9141
National Bibliographic Agency Control Number	: 4119741

سرشناسه	: اعتمادی، بابک، ۱۳۶۱ -
عنوان و نام پدیدآور	: School Encyclopedia – دانشنامه مدرسه جهان جغرافیا = World of Geography / نویسنده بابک اعتمادی؛ ویراستار مهسا اعتمادی.
مشخصات نشر	: تهران: پیام کتاب، ۱۳۹۵.
مشخصات ظاهری	: ۱۸۴ ص.: مصور (رنگی).
فروست	: گنج دانش
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۷۶۵۰-۲۹-۵
وضعیت فهرست نویسی	: فیا
یادداشت	: کتابنامه.
موضوع	: جغرافیا – ادبیات کودکان و نوجوانان
موضوع	: اطلاعات عمومی – ادبیات کودکان و نوجوانان
موضوع	: دایره المعارف و واژه نامه های کودکان و نوجوانان
شناسه افزوده	: اعتمادی، مهسا، ۱۳۵۷ - ویراستار
رده بندی کنگره	: ۹۱۰/۹۱۴۱ : ۱۳۹۵ ۶۲۳/۱۱۳ G
رده بندی دیویی	: ۹۱۰/۹۱۴۱
شماره کتابشناسی ملی	: ۴۱۱۹۷۴۱

دبایچه نویسنده |

دانشنامه و پیشینه آن

دانشنامه یا دائره المعارف یک کتاب مرجع است که دانستنی‌ها و مفاهیم یک یا چند رشته از دانش‌های بشری را در خود دارد و به عبارتی مجموعه‌ای از دانش‌هاست و تنظیم آن معمولاً الفبایی و یا موضوعی-الفبایی است. هدف دائره المعارف‌های عمومی، همه‌فهم کردن دانش در مقوله‌های مختلف است.

تفاوت دانشنامه با لغت‌نامه یا دیکشنری در این است که مداخل لغت‌نامه تنها از لحاظ زبانی مورد بررسی قرار می‌گیرند و از لحاظ مفهوم، تلفظ، کاربرد، ریشه و غیره معرفی می‌شوند؛ درحالی‌که در یک دانشنامه توضیحات چندپاراگرافی و یا حتی چندصفحه‌ای را مورد یک مداخل می‌شود.

دائره المعارف نویسی پیشینه‌ای بسیار باستانی دارد. بسیاری نقش مشرق زمین را در این زمینه طولانی‌تر از غرب می‌دانند و بسیاری نیز ارسطو را نخستین کسی می‌دانند که اقدام به گردآوری مجموعه اطلاعات دانش بشری کرده است.

از گردایه‌های نوشتاری معروف چهار می‌توان دانشنامه چینی دریای ژاد، دانشنامه بزرگ شوروی، دائره المعارف عربی عیون الاخبار، دانشنامه دینکرت به زبان پهلوی، دائره المعارف فارسی جامع‌العلوم، دانشنامه‌های بریتانیکا به زبان انگلیسی و لاروس (فرهنگنامه بزرگ فرانسه) را نام برد.

پس از انقلاب اسلامی با توجه به پیشینه درخشانی فرهنگ و تمدن ایران و اسلام و با توجه به ناکافی بودن دائره المعارف‌های موجود و ضرورت زمانی و همچنین نیاز به تلاش برای شناساندن این فرهنگ عظیم به پویندگان علم و معرفت، به‌ویژه جوانان، ضرورت تدوین و تألیف فرهنگنامه‌ای با اصول و ضوابط دقیق علمی بیش از پیش احساس می‌شود.

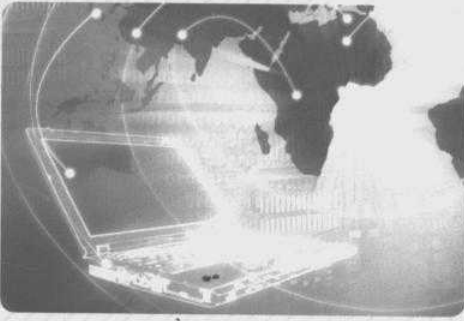
► معرفی مجموعه

مجموعه گنج دانش حاصل سال‌ها تلاش و تحقیق شبانه‌روزی در رشته‌های مختلف علوم است و دانشنامه‌ای ۴۰ جلدی مختص کودکان و نوجوانان حاصل کار است. شاید بتوان بدون اغراق گفت که تولید این سری از فرهنگنامه‌ها برای اولین بار به این وسعت و در این حیطه موضوعی وسیع در ایران اتفاق افتاده است. استقبال و اعتماد دانش‌پژوهان و علاقه‌مندان از مجلدات اولیه گنج دانش، ما را بر آن داشت تا با تجربه‌ای که اکنون همراه تلاش و پشتکار ما شده است سلسله دانشنامه‌هایی را تحت همان عنوان منتشر کنیم.

هرچند تعداد زیادی کتاب با هدف تهیه متون آموزشی برای نوجوانان در گذشته هم به چاپ رسیده است؛ تفاوت این سری از کتب با دیگر مجموعه‌ها در این است که مطالب علمی این مجموعه متناسب با نیازهای دانش‌آموزان ایرانی تدوین شده است و با تلاش وافر به صورت کاملاً بومی تبدیل شده است.

تنها با ورق زدن چند صفحه اول از هر مجلد خواهید دانست که با مجموعه‌ای بسیار متفاوت با آنچه تا به امروز به‌عنوان دانشنامه دیده‌اید روبرو هستید. برنامه‌ریزی صحیح مراحل پژوهشگری و مقاله‌نویسی در ابعاد محتوایی، ساختاری و نگارشی، برنامه‌ریزی همه‌جانبه در خصوص اصلاح زیرساخت‌های آموزشی، این اثر را از آثار مشابه خود متمایز می‌سازد. ارائه مطالب به‌صورت کوتاه و خواندنی و توضیح آن در حد ضرورت است و از حاشیه‌روی پرهیز شده است و این مهم به‌گونه‌ای است که تبیین مطالب به حدی باشد که مقصود برای خواننده روشن شده و درعین حال این خلاصه‌گویی منجر به ابهام و ابهام نشود.

هدف اصلی مجموعه کتاب‌های «گنج دانش» در این بوده که مرجعی موثق و در برگیرنده عناوین پایه باشد. فصل‌ها و مداخلی گوناگون همچون علم و تکنولوژی، زندگی ماقبل تاریخ، عناصر تشکیل دهنده جهان، گرما، بازیافت، رادیواکتیویته، زندگی‌نامه شخصیت‌های مشهور، موجودات زنده تک‌سلولی، صدا، واقعه ۱۱ سپتامبر، هنر، تجارت، جغرافیا، تاریخ، ادبیات، فلسفه، مذهب، سیاست، فرهنگ، علوم، ورزش و ابزارآلات موسیقی و غیره به همراه مجموعه‌ها، فهرست‌ها، نمودارها، نقشه‌ها، پرچم‌ها، توالی حقایق و ترتیب رخداد زمانی در کنار تصاویری با گرافیک ابداعی به خواننده هدیه می‌شود.

حتی در عصر اینترنت یک مجموعه دایره المعارف کاغذی، شأن و عمق بیشتری به کتابخانه شما می‌دهد، در نتیجه حس اقصای بیشتری در کار با کتب غیر دیجیتال به دست می‌آورید. ورق زدن کتاب، جذابیت منحصر به فردی دارد و شما کتاب را به تمامیت آن حس می‌کنید. جستجو در آن، چشم را همانند جستجو در صفحه مانیتور خسته نمی‌کند. همچنین شما در هنگام جستجوی کلمات در یک کتاب کاغذی، اطلاعات دیگری نیز به چشم‌تان می‌آید که باعث یادگیری مضاعف‌تان خواهد شد و روزنه‌های جدیدی را برایتان باز می‌کند.

هنروری چاپ نفیس این کتاب‌ها بر روی صفحات گلاسه و جلد سخت، این مجموعه را به صورت یک شیء با ارزش جهت هدیه، نگهداری و یا افزودن به گنجینه کتابخانه منزل مناسب کرده و اعتبار غیر قابل تردیدی به آن می‌دهد و در حقیقت یک سرمایه‌گذاری است که نسل‌ها ادامه پیدا خواهد کرد.

روش کار

روش تهیه این مجموعه بدین گونه بوده است که در ابتدا گروه‌های مشخصی از مطالب در زمینه‌های گوناگون علاوه بر اینترنت با استفاده از کتاب‌های مرجع و نشریات معتبری که در کتابخانه‌ها نگهداری می‌شوند، انتخاب و طبقه‌بندی شدند. این داده‌ها با مراجعه به هزاران منبع مرجع جمع‌آوری و سپس صحت نقل مطالب و برداشت از مأخذ و ارجاعات دقیقاً بررسی شده است. در همین راستا، بهره‌گیری از انواع روش‌های آماری به منظور تکمیل اطلاعات غیر موجود یا متناقض از اهمیت ویژه‌ای برخوردار می‌باشد.

سپس صبورانه عناوین روز مرتبط با آن‌ها به بحث ابتکاری انتخاب گردید و پاراگراف‌های کوتاهی در مورد هر موضوع از منابع گوناگون تحقیق، گردآوری و ترجمه شد. بدین گونه که در ابتدا تعریفی از موضوع به صورت مختصر ارائه می‌دهند سپس کاربرد و بسط آن موضوع با اتکا به کار دانشمندان ایرانی و محافل ارتباط آن با موضوعات دیگر ذکر شده است.

دشواری گردآوری مطالب تنها در دقت نظر لازم برای بویین آن‌ها خلاصه نمی‌شد، بلکه نیاز بود تا حد امکان اطلاعات گردآوری شده جذاب، کوتاه و خواندنی باشند و تلاش این جانب بر آن بوده است که اطلاعات ارائه‌شده درباره ایران در تمامی زمینه‌ها بکر و تازه باشند.

فکر تألیف دایره‌المعارف برای خوانندگان کودک، نوجوان و جوان فکر تازه‌ای نیست. چنین کتاب‌هایی در جهان پیشینه‌ای طولانی دارند؛ اما این کار در ایران سابقه چندانی ندارد و در برخی دانشنامه‌های قدیمی تهیه‌شده در کشور برای سنین پایین هیچ‌یک از اصول و معیارهای دایره‌المعارف‌نویسی، به‌ویژه معیارهای خاص دایره‌المعارف کودکان، رعایت نشده است. این رویداد، نیاز به نگارش کتابی را می‌رساند که به مسائل این سنین حساس پاسخ دهد؛ بنابراین مجموعه گنج دانش خطمشی ویژه‌ای دارد و اهداف خود را در این زمینه پی می‌گیرد.

هرچند در گذشته فرهنگنامه‌ها به نحوی تدوین می‌شدند که نوجوانان قادر به استفاده از آن‌ها نبودند اما امروزه فرهنگنامه‌های مربوط به نوجوانان بخش بزرگی از بازار کتاب را به خود اختصاص داده است. یکی از علل استقبال از چاپ این کتب جای خالی چنین کتاب‌هایی در بازار کتاب ایران است. این فرهنگنامه‌ها در صورتی که به‌درستی تدوین شده باشند قادر به راهنمایی کودک در یافتن راه صحیح به‌سوی آینده او هستند.

هر کودک نیازمند کتابی پاسخگو به علائق خود و همچنین سؤالاتی که ذهنش را مشغول کرده است، می‌باشد. سؤالاتی همانند این که چطور چیزی ساخته‌شده، گیاهان چگونه رشد می‌کنند، چرا خورشید می‌درخشد، بدن انسان چگونه کار می‌کند، در گذشته چه اتفاقاتی روی داده است و تفاوت کشورها با یکدیگر چیست، باعث برانگیختن کنجکاری خردسالان شده و تنها مرجعی مختص آنان همراه با محتوای مقتضی و مفاهیم قابل‌فهم جوابگوی آنان است.

این مجموعه به‌صورت خاص برای کودکان و نوجوانان تهیه و تدوین شده است. این مجموعه فرایندی که بارها و بارها کودکان به آن مراجعه می‌کنند، یک مرجع همراه برای دانشمندان خردسال ما به‌حساب می‌آید؛ اما مطالب مطرح‌شده در مجموعه به‌گونه‌ای است که حتی بزرگسالان نیز از مطالعه آن لذت خواهند برد و بسیاری از اطلاعات را جالب خواهند یافت.

درواقع دانش‌آموزان که مخاطبان اصلی این مجموعه هستند می‌توانند با مطالعه این مجموعه در هر بخش با مطالب جدیدی آشنا شوند که این امر در درجه نخست آن‌ها را در یادگیری مطالب تحصیلی مربوطه یاری می‌کند؛ دوم آنکه کودکان و نوجوانان با مطالعه این مجموعه به بی‌کراتگی علم پی برده و به تحقیق و تفحص در زمینه دلخواه خود شوق می‌گردند؛ سوم آنکه با مطالعه این مجموعه آنان قادر خواهند بود با زبانی مختلف دانش آشنا شوند و بدین‌وسیله استعداد و علاقه خود را در یک رشته خاص دنبال کنند و نتیجه آنکه راهی صحیح را برای آینده خود انتخاب نمایند. اگر کودکان به‌طور مناسب ترغیب شده باشند، این عطش ذهن استدلالی و نکته‌سنج نسبت به دانش باعث یک جریان پایدار درک و کشف می‌شود.

ادبیات مجموعه

زبان به‌کاررفته در نوشته‌ها می‌بایست برای نوجوانان گیرا و درعین‌حال غیر تخصصی باشد؛ در نتیجه ادبیات این مجموعه نسبتاً پایه است، بدین گونه که نه فنی است و نه از لحاظ ادبی سنگین. برای رسیدن به این منظور نوشته‌های فارسی به لحاظ زبانی بارها ویرایش و تصحیح شده است.

این اثر عمدتاً برای دانش‌آموزان نگارش شده است و تلاش بسیاری صورت گرفته که متن کتاب برای گروه‌های سنی متفاوت قابل استفاده باشد و ساختار ساده و به‌روز بودن این مجموعه، آن را یکی از خواندنی‌ترین مراجع زبان فارسی برای دانش‌آموزان و خانواده‌ها می‌سازد. بعلاوه توضیح زنده متون، شوق یادگیری در کودکان را به وجود می‌آورد.

چرا مصور؟

تصاویر کمک شایانی در انتقال مفاهیم کتاب به نوجوانان می‌کنند؛ بنابراین، تصاویر در سری گنج دانش نقش به سزایی دارند و بنا بر آن دارند که خوانندگان جوان ما مفاهیم را به صورت موجز و شفاف و در عین حال به صورت جذاب همراه با تصویری گیرا و نمودارهای غنی درک نمایند.

از این رو بخش عظیمی از این مجموعه را عکس‌ها تشکیل می‌دهند. هدف اصلی این مجموعه آن بوده است که نوشته‌ها با به کارگیری آرایش تصاویر، با بهره‌برداری از تکنیک‌ها و مهارت‌های فکری و عملی لازم جهت تصویرگری چیره‌دستانه، قابل فهم و محسوس شوند تا بتوان دانشمندانی کوچک را پرورش داد که امید همه ما در آینده باشند.

از طرفی در تلاش خود برای بومی کردن مجموعه‌های گنج دانش، به روشی نوین از تصاویر مناسب فرهنگ کشور خود استفاده کرده‌ایم. بدان معنا که علاوه بر استفاده از تحقیقات بومی، تصاویر نیز بومی‌سازی شده‌اند.

همگام با مدرسه

امروزه بسیاری از نوجوانان از فرهنگنامه‌ها برای انجام تکالیف مدرسه و انجام تحقیق و تفحص در زمینه دلخواه خود استفاده می‌کنند. به دلیل اینکه این مجموعه منبع مناسبی برای تحقیق و تکالیف مدرسه علاوه بر افزودن به دانش عمومی کودکان محسوب می‌شود. نحوه تدوین این کتاب به روشی است که نوجوانان می‌توانند با جستجو در مقالاتی که به صورت مستقیم با برنامه درسی مدارس هماهنگ است موضوعاتی را برای ارائه در سر کلاس به آموزگار خود پیشنهاد دهند و ایده‌های جذاب برای فعالیت‌ها، آزمون‌ها، پروژه‌ها، گزارش‌ها، نمایش‌ها، مدرسه تولید نمایند. به این طریق دانش آموز می‌تواند به روشی مشارکتی و با علاقه بیشتری به تحصیل ادامه دهد.

این سری فرهنگنامه‌های تصویری عناوین سررشتی پایه مدرسه، همانند زیست‌شناسی، شیمی، فیزیک و علوم اجتماعی را دربر می‌گیرد و جهان علم را به گونه‌ای هیجان‌انگیز و رنگارنگ به دانش آموزان معرفی می‌کند.

ترجمه صرف اثرهای خارجی هویت ایرانی ندارد و پاسخگوی نیاز خواننده کودک و نوجوان ایرانی به‌ویژه در دوران تحولات شگرف اجتماعی، علمی و فرهنگی در ایران و جهان نیست. در نتیجه همسنگ کردن آن کتب با نیاز جوانان ایرانی و نیازهای فعلی جامعه علمی ایران از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است.

بومی‌سازی علم به معنای منطبق کردن علوم وارداتی از غرب با بوم، زبان، فرهنگ، تمدن و آیین یک جامعه است. آنچه در رابطه با بسیاری از علوم در جامعه ما و برخی دیگر از جوامع درحال توسعه اتفاق افتاده، واردات صرف و برداشتی مقلدانه از غرب است. برخی از متفکران دنیای عرب از حذف مسلمانان اندیشمند و اختراعات و اکتشافات آن‌ها در تاریخ علم سخن به میان آورده‌اند. سوءتعبیرها و درک‌های نادرست درباره ماهیت اسلام و همین‌طور بی‌اعتنایی به فرهنگ و تمدن اسلامی، یکی از دایره‌المعارف‌ها و کتاب‌هایی که مخاطبان آن‌ها نوجوانان و دانش‌آموزان هستند به‌وضوح دیده می‌شود.

بومی‌سازی این مجموعه بدان معنا است که در خلال توضیح مفاهیم آن به فراخور هر بخش، اطلاعاتی دربار تاریخ، فرهنگ و دانش ایران باستان، ایران پس از اسلام، ایران معاصر در دل مفاهیم اصلی دانشنامه‌ای به‌صورت هنرمندانه ذکر شد، است که این مهم مطالب کتاب را گیراتر می‌سازد.

از حقوق کودکان و نوجوانان ایرانی به شمار می‌آید که درک درست از تاریخ کشور و اطلاعات بومی آن داشته باشند. ازجمله این اطلاعات بومی می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

معرفی دستاوردهای دانشگاه‌های برتر ایران، ذکر توانایی‌های دانشجویان و

پژوهشگران ایرانی، آشنایی با تاریخچه علوم در ایران، کاربردهای بومی علوم در عرصه‌های علمی و پزشکی، تولیدات داخلی، معرفی انجمن‌ها، پژوهشگاه‌ها، ستادها و سامانه‌های داخل کشور، اطلاعاتی ارزنده از فعالیت‌ها، اثرات دانشمندان و فرهیختگان قدیم و معاصر ایران و نقش آنان در توسعه دانش بشری، آینده شغلی و آموزشی در کشور و راهنمایی‌های لازم جهت انتخاب رشته، معرفی طبیعت، جغرافیا، گیاهان و جانوران ایران و آگاهی از تنوع زیستی و طبیعی منحصر به فرد ایران، مقالاتی در مورد جنبه‌های مختلف تاریخ، فرهنگ، رسوم و اساطیر ایران و اسلام متناسب با هر بخش، ارائه اطلاعات مربوط به اختراعات، اکتشافات و دستاوردهای علمی ایرانیان در تمامی زمینه‌های دانش از زمان باستان تاکنون، گنجینه‌ای برای آشنایی با تنوع زیستی، فرهنگی و علمی ایران زمین، ارائه مفاهیم، اصطلاحات، اعلام و اماکن جغرافیایی جهان اسلام و هزاران مطلب خواندنی و متنوع دیگر درباره ایران و اسلام.

پس از مطالعه این مجموعه به آنچه شکوه و عظمت ایران از دیرباز تاکنون نامیده می‌شود، به نحوی شایسته پی می‌برید. این امکان وجود دارد بسیاری از مطالبی که درباره ایران در این مجموعه می‌خوانید پیش‌تر هرگز نمی‌دانستید. درواقع این امر بر شما آشکار خواهد شد که ایرانیان در بسیاری از اکتشافات و اختراعات طلایه‌دار بوده‌اند و در زمانی بسیار کهن تمدنی درخشان داشته‌اند. آگاهی از برخی مطالب در این زمینه شما را به شگفتی وادار می‌نماید، به‌ویژه مطالبی که به اختراعات ایرانیان باستان بازمی‌گردد. خواندن این مجموعه سبب خواهد شد تا به میراث عظیمی که نیاکانمان برای ما به یادگار گذاشته‌اند با احترام بیشتری بنگریم و از پیشرفت‌های علمی امروزمان نیز آگاه خواهیم شد که امید است انگیزه‌ای شود تا با نیروی بیشتری برای اعتلای میهن خود بکوشیم.

این مجلد از سری مجلدات جامع ۴۰ جلدی گنج دانش یک فرهنگ کاملاً مصور و حاوی اطلاعات مفیدی در زمینه علم جغرافیا است که چیدمان مطالب به صورت فصلی-الفبایی است. مداخل هر فصل جهت سهولت فرآیند تحقیق و جستجو به صورت الفبایی مرتب شده است. هر مداخل تنها یک صفحه را به خود اختصاص داده که این ویژگی، انسجام فکری خواننده را در پی خواهد داشت. تألیف و گردآوری مطالب این دانشنامه با تأکید بر جغرافیای ایران بوده، به عبارت دیگر مطالب کتاب بومی سازی شده، به طوری که مداخل مربوط به کشور ایران حجم زیادی از مطالب کتاب را به خود اختصاص داده است.

توضیحی در مورد اعداد

در این مجموعه برای سهولت در خواندن و زیبایی صوری جملات از «ویرگول رو به پایین» به جای ممیز و به منظور جداسازی اعداد از «ویرگول رو به بالا» استفاده شده است. به طور مثال: ۱۶،۵۰۰ (شانزده هزار و پانصد) و ۱۸،۰۹ (هجده و نه صدم)

منابع و مآخذ

فهرست منابع و مآخذ ذکر شده در انتهای این کتب، شامل نام یک سری کتاب لاتین و فارسی و سایت های اینترنتی است که از جمله منابع مهم تألیف این مجموعه محسوب می شدند. این منابع جهت تحقیق و ارجاع دانشجویان نیز می تواند مورد استفاده قرار گیرند.

سخن آخر

در پایان، ضمن تقدیر و تشکر از تلاش کاغذی، می‌پزانی، که در تهیه این مجموعه یاورمان بودند، اذعان می‌دارد، با همه کوشش های به عمل آمده، از آنجا که هیچ نگارشی خالی از نقص نیست، امید است اسنادان محترم، اندیشمندان و دانشجویان عزیز ما را جهت تکمیل و تنظیم بهینه و مجدد این نوشتار یاری رسانند و نظرهای عالمانه و سنجشگری بسنده خود را جهت رسیدن به متنی مطلوب و حتی المقدور جامع و کم نقص ابراز نمایند تا اگر حسن ظن دانش پژوهان به این اثر تجدید چاپ آن را اقتضای نماید در نوبت های بعد به تکمیل و تنقیح آن دست زنیم. پیشاپیش از عزیزانی که این موارد را متذکر شده و ما را در بهبود، تکمیل و تصحیح اطلاعات یار می دهند تشکر می نماییم.

امید است این مجموعه بتواند گامی هرچند کوچک در خدمت به جامعه تعلیم و تربیت کشور بردارد.

والسلام

دکتر بابک اعتمادی

فهرست مطالب

عناوین	شماره صفحه	عناوین	شماره صفحه
اقیانوس آرام	۱۷	پلو (مارکو)	۷۲
اقیانوس اطلس	۱۸	پیزارو (فرانسیسکو)	۷۳
اقیانوس منجمد شمالی	۱۹	چنگ‌هه	۷۴
اقیانوس هند	۲۰	د لنون (خوان پونسه)	۷۵
بندر	۲۱	دو گاما (واسکو)	۷۶
بندرعباس	۲۲	دیاس (بارتولومتو)	۷۷
جزر و مد	۲۳	ژاک (کارتیه)	۷۸
خلیج فارس	۲۴	علیزاده (حسن) و احمدی (امیرحسین)	۷۹
خلیج مکزیک	۲۵	قبادیانی (ناصرخسرو)	۸۰
خلیج هادسون	۲۶	کلمب (کریستف)	۸۱
دریاچه	۲۷	کوک (جیمز)	۸۲
دریاچه آرال	۲۸	ماژلان (فردیناند)	۸۳
دریاچه ارومیه	۲۹	محلاتی (میرزا محمدعلی)	۸۴
دریاچه ایری	۳۰	مهدوی نادر (پونه)	۸۵
دریاچه تانگانیکا	۳۱	وسپوچی (آمریگو)	۸۶
دریاچه خزر	۳۲		
دریاچه سوهریور	۳۳	حرکات زمین	
دریاچه میشیگان	۳۴	بهمن	۸۹
دریاچه ویکتوریا	۳۵	توده‌های یخ شناور	۹۰
دریاچه‌های بزرگ	۳۶	کمر بند آتش فشانی اقیانوس آرام	۹۱
دریاچه هیوران	۳۷	نظریه زمین‌ساخت صفحه‌ای	۹۲
دریای آدریاتیک	۳۸	یخچال طبیعی	۹۳
دریای اژه	۳۹		
دریای بالتیک	۴۰	زمین	
دریای سرخ	۴۱	آب	۹۷
دریای عمان	۴۲	آتش فشان	۹۸
دریای کارائیب	۴۳	اقلام	۹۹
دریای مدیترانه	۴۴	جاذبه زمین	۱۰۰
دریای مرده	۴۵	دایناسور	۱۰۱
رود کارون	۴۶	دریا	۱۰۲
		رود	۱۰۳
		زمین‌شناسی	۱۰۴
		زمین‌لرزه	۱۰۵
		سنگ	۱۰۶
		سنگ‌های قیمتی	۱۰۷
		طبقه‌بندی اقلیمی	۱۰۸
		غار	۱۰۹
		فرسایش	۱۱۰
		فسیل (سنگواره)	۱۱۱
		فلز	۱۱۲
		کانی	۱۱۳
		کوه	۱۱۴
		محصول کشاورزی	۱۱۵
		زیست‌بوم	
		تایگا	۱۱۹
		توندر	۱۲۰
		جنگل‌های بارانی استوایی	۱۲۱
		زیست‌بوم	۱۲۲
		شناسه‌ها	
		استون‌هنج	۱۲۵
		برج ایفل	۱۲۶
		پارک ملی	۱۲۷
		تاج محل	۱۲۸
		دره	۱۲۹
بدنه‌های آبی			
اقیانوس آرام	۱۷		
اقیانوس اطلس	۱۸		
اقیانوس منجمد شمالی	۱۹		
اقیانوس هند	۲۰		
بندر	۲۱		
بندرعباس	۲۲		
جزر و مد	۲۳		
خلیج فارس	۲۴		
خلیج مکزیک	۲۵		
خلیج هادسون	۲۶		
دریاچه	۲۷		
دریاچه آرال	۲۸		
دریاچه ارومیه	۲۹		
دریاچه ایری	۳۰		
دریاچه تانگانیکا	۳۱		
دریاچه خزر	۳۲		
دریاچه سوهریور	۳۳		
دریاچه میشیگان	۳۴		
دریاچه ویکتوریا	۳۵		
دریاچه‌های بزرگ	۳۶		
دریاچه هیوران	۳۷		
دریای آدریاتیک	۳۸		
دریای اژه	۳۹		
دریای بالتیک	۴۰		
دریای سرخ	۴۱		
دریای عمان	۴۲		
دریای کارائیب	۴۳		
دریای مدیترانه	۴۴		
دریای مرده	۴۵		
رود کارون	۴۶		
		بیابان‌ها	
بیابان بزرگ ویکتوریا	۴۹		
بیابان کالاهاری	۵۰		
بیابان گبی	۵۱		
صحرای بزرگ آفریقا	۵۲		
		جزایر	
جزیره	۵۵		
پورتوریکو	۵۶		
تاسمانی	۵۷		
تیرا دل فونگو	۵۸		
جزایر گالاپاگوس	۵۹		
رئونین	۶۰		
گریئلند	۶۱		
مقלט برمودا	۶۲		
مجمع‌الجزایر فالکلند	۶۳		
		جهان گردان	
آمونسن (روئال)	۶۷		
ابن بطوطه	۶۸		
برادران امیدوار (عیسی و عبدالله)	۶۹		
پالین (مایکل)	۷۰		
پری (رابرت)	۷۱		

دره مرگ.....	۱۳۰
دیوار بزرگ چین.....	۱۳۱
دیواره بزرگ مرجانی.....	۱۳۲
کاخ کرملین.....	۱۳۳
گرند کانتیون.....	۱۳۴
مجسمه آزادی.....	۱۳۵

قاره ها و دیگر مناطق

آسیا.....	۱۳۹
آفریقا.....	۱۴۰
آمریکا.....	۱۴۱
اروپا.....	۱۴۲
اقیانوسیه.....	۱۴۳
جنوبگان.....	۱۴۴
جهان.....	۱۴۵
خاورمیانه.....	۱۴۶
شهر.....	۱۴۷
فهرست نام کشورها و پایتخت ها.....	۱۴۸

کوه ها

آپالچی.....	۱۵۳
آلب.....	۱۵۴
آند.....	۱۵۵
البرز.....	۱۵۶
اورست.....	۱۵۷
پیرنه.....	۱۵۸
دماوند.....	۱۵۹
راشمور.....	۱۶۰
راکی.....	۱۶۱
زاگرس.....	۱۶۲
قراقرم.....	۱۶۳
کلیمانجارو.....	۱۶۴
وزوو.....	۱۶۵
هیمالیا.....	۱۶۶

نقشه برداری

استوا.....	۱۶۹
اطلس.....	۱۷۰
طول و عرض جغرافیایی.....	۱۷۱
نقشه جهان.....	۱۷۲
نیم کره.....	۱۷۳
منابع لاتین و فارسی.....	۱۷۴